

STREET PARTY V BRUSELU SE STÁNKEM CZELO A CHEMIKY Z VŠCHT

SOUČÁSTÍ STÁNKU CZELO, PREZENTUJÍCÍHO VÝZKUM A VĚDU V ČR A JEJÍ MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCI, BYLI DOKTORANDI VYSOKÉ ŠKOLY CHEMICKO-TECHNOLOGICKÉ V PRAZE... SOUČÁSTÍ PREZENTACE BYLY UKÁZKY NĚKOLIKA CHEMICKÝCH EXPERIMENTŮ, VYSTAVENÍ PANELŮ S PŘEHLEDEM PROJEKTŮ 7. RP ŘEŠENÝCH NA TÉTO ŠKOLE A NABÍDKA REKLAMNÍCH PŘEDMĚTŮ S LOGEM VŠCHT PRAHA.

- Účast nových členských států v 7. RP pohledem Fraunhoferovy společnosti
- Analýza dlouhodobých dopadů rámcových programů
- Výzvy a příležitosti pro potravinářské výrobce
- Evropské inovační partnerství Chytrá města a komunity
- Chytrá specializace – klíčový termín budoucí politiky soudržnosti

STREET PARTY V BRUSELU SE STÁNKEM CZELO A CHEMIKY Z VŠCHT

Česká Street Party se stala tradiční výroční akcí konanou v polovině měsíce června v ulici Caroly, kde sídlí Stálé zastoupení ČR při EU. Tuto událost svým jménem zaštiťuje stálý představitel ČR při EU a na její organizaci se podílejí regiony České republiky a další české kanceláře a agentury se zastoupením v Bruselu. Vedle Českého plesu jde o druhou největší a nejdůležitější akci propagující Českou republiku, její kulturu, tradice a úspěchy. První česká Street Party byla uspořádána v roce 2007 v souvislosti s otevřením Českého domu, sídla zastoupení českých regionů a českých agentur v Bruselu. Český dům sice bohužel v roce 2011 zanikl, Street Party si ale vydobyla své stálé místo v kalendáři bruselských kulturních událostí.

Od roku 2008 se na organizaci české Street Party podílí prostřednictvím stánku kanceláře CZELO i Technologické centrum AV ČR. Stánek CZELO vždy usiluje o prezentaci českých kapacit ve výzkumu a vývoji a nabízí širokou škálu propagačních materiálů českých univerzit, výzkumných center nebo přímo úspěšných projektů, na kterých spolupracují čeští partneři. Aktivity na stánku by rovněž měly být interaktivní a přitáhnout pozornost. Proto CZELO v minulých ročnících několikrát uspořádalo znalostní kvíz pro návštěvníky Street Party a přizvalo na stánek také reprezentanty českého výzkumu, kteří měli možnost představit svá pracoviště i aktivity. Nejaktivnějšími spolupracovníky v tomto ohledu jsou zástupci Vysoké školy chemicko-technologické v Praze, kteří se účastnili čtyř ročníků Street Party. Nejinak tomu bylo i v letošním roce.

CHEMICI Z VŠCHT PRAHA LÁKALI SVÝMI POKUSY

Součástí stánku CZELO, prezentujícího výzkum a vědu v ČR a její mezinárodní spolupráci, byli doktoři Vysoké školy chemicko-technologické v Praze

Viola Tokárová a Ondřej Kašpar z Laboratoře chemické robotiky, kterou vede doc. František Štěpánek, hlavní řešitel prestižního projektu CHOBOTIX, financovaného Evropskou výzkumnou radou ze 7. RP. Součástí prezentace byly ukázky několika chemických experimentů, vystavení panelů s přehledem projektů 7. RP řešených na této škole a nabídka reklamních předmětů s logem VŠCHT Praha.

Největšímu zájmu publika se těšila ukázka mikroenkapsulace v alginátovém gelu, magnetotaktických polymerních nosičů a barevné změny radikálových reakcí. I přes nevlídné počasí se v den konání akce sešlo mnoho lidí s velkým zájmem o vědecký výzkum a kulturu českých luhů a hájů. Na akci se kromě místních obyvatel a evropských úředníků přišlo podívat i několik absolventů a současných studentů VŠCHT Praha, studentů jiných vysokých škol z České republiky a Čechů v tomto čase působících v Belgii. Přátelská atmosféra mezi všemi návštěvníky byla cítit na každém kroku. Pivo z Plzně střídaly výtečné pochoutky z Olomouce, oplatky z Karlových Varů či podmanivé destiláty z různých koutů České republiky. Akce byla doprovázena vystoupením českých kapel. Na jevišti se sešel Dan Bárta a beatboxer En.dru. Poté je vystřídaly skupiny Charlie Straight a Pub Animals. Výborné publikum nakonec v deštivé noci odměnila skupina Nightwork několika předávkami.

(Více o akci na http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/upoutavky_1/czech_street_party.html)

ANNA MITTNEROVÁ,
VŠCHT v PRAZE
MICHAELA VLKOVÁ,
TC AV ČR, CZELO

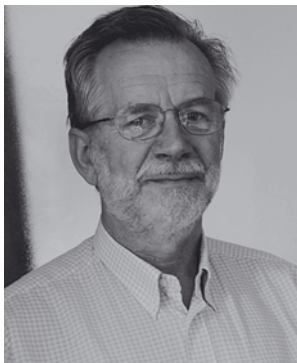
FOTO VIOLA TOKÁROVÁ A ONDŘEJ KASPAR (VŠCHT)

Vážení čtenáři,

před osmi lety se bulletin ECHO proměnil na časopis ECHO. Příští vydání ECHA bude mít opět podobu dvojčísla a ta „druhá polovina“, která bude stejně jako v předchozích letech věnována pravidelné každoroční zprávě o účasti ČR v rámcovém programu EU, bude vlastně 50. číslem ECHA. ECHO se tak osm let pokouší vykrýt určitý nedostatek, který má ČR ve vztahu k evropskému výzkumu: **v českém prostředí málo diskutujeme o tom, co nám účast v evropském výzkumu přináší a o co bychom v tomto výzkumu měli usilovat.**

ECHO vychází s podporou programu EUPRO, který MŠMT vyhlásilo už před 12 lety s cílem vytvářet příznivé podmínky pro úspěšnou účast ČR v evropském výzkumu a vývoji, zejména pak v rámcových programech EU. Mezi autory ECHA převažují „národní kontaktní body pro rámcový program (NCP)“, kteří pracují v TC AV ČR. ECHO je však diskusní platformou otevřenou pro všechna pracoviště výzkumu a vývoje, pro průmysl a také ovšem pro státní administrativu. V tomto čísle tak najdete příspěvek Potravinářské komory, která vyzývá potravinářské výrobce k účasti na evropských projektech, příspěvek VŠCHT o úspěšné akci v Bruselu či upozornění na studie, v nichž zahraniční instituce analyzují učast v rámcovém programu.

Diskuse o evropském výzkumu tedy „nezamrzla“, ale nemá ten kýžený dopad. Analytické články publikované v ECHU totiž opakovaně ukazují, že účast ČR v rámcových programech je malá, rozumějme: mnohem menší, než je účast zemí s podobně velkou populací, jako je ta naše, je menší, než jaká by odpovídala našim investicím do výzkumu

a vývoje atd. Už v prvním čísle tohoto časopisu byl článek s názvem „Je Česká republika v 6. RP úspěšná?“. Již otazník v názvu indikoval, že ta úspěšnost by měla být větší. Po osmi letech však nevzrostla, spíše klesla. V tomto čísle upozorňujeme na rozsáhlou studii Fraunhoferovy společnosti o účasti nových členských států v 7. RP. Zpráva o studii začíná grafem, který ukazuje, že ČR má ze všech členských států EU nejmenší počet účastí připadajících na jednotkovou personální kapacitu (na 1000 plných pracovních úvazků ve výzkumu a vývoji). Studii nerozdává po Evropě Fraunhoferova společnost, nýbrž ERAC (European Research Area Committee).

Je v povaze statistických hodnocení, že mají tendenci vyvolávat efekt „sebenaplňujícího se proroctví“, neboť podle statistiky o tom, „co bylo“, se připravujeme na to, „co bude“. Jestliže ze zmíněné statistiky prezentované prestižní institucí budou vycházet evropská koordinátoři přípravy projektů příštího programu Horizont 2020, budou mít česká pracoviště velmi těžkou pozici uspět v tomto programu. Samozřejmě, máme i pozitivní odchylky od onoho celkového „posledního místa“, např. v oblasti leteckého či jaderného výzkumu, a těm několika pracovištím ta těžká pozice nehrozí. Ale té ostatní většině si dovoluji předložit otázku: **Když tedy ECHO nevyvolalo svými opakovanými sděleními o malé účasti ČR v rámcovém programu změnu v našem postoji vůči evropskému výzkumu, vyvolá ji studie Fraunhoferovy společnosti?**

S přáním hezkého zbytku léta
VLADIMÍR ALBRECHT

ECHO

Informace o evropském výzkumu, vývoji a inovacích
ISSN 1214 – 7982
Tištěná verze ISSN 1214-7982, on-line verze ISSN 1214-8229
Evidenční číslo MK ČR E 15277

Vydavatel:
Technologické centrum AV ČR
Ve Struhách 27, 160 00 Praha 6
Tel. 234 006 100
e-mail: tc@tc.cz

Vydávání je podporováno projektem OK 09002 MŠMT

REDAKČNÍ RADA:

Ing. Karel Aim, CSc.
RNDr. Vladimír Albrecht, CSc., předseda
Ing. Miloš Hayer, CSc.
Ing. František Hronek, CSc.
RNDr. Miloš Chvojka, CSc.
Prof. RNDr. Josef Jančář, CSc.
Ing. Miroslav Janeček, CSc.
Ing. Karel Klusáček, CSc., MBA

kaim@icpf.cas.cz
albrecht@tc.cz
hayer@kav.cas.cz
hronekf@volny.cz
chvojka@tc.cz
jancar@fch.vutbr.cz
janecek@avo.cz
klusacek@tc.cz

Redakce:

Ing. Břetislav Koč,
tel.: 724 247 074,
e-mail: echo@tc.cz

Tisk: Art D

Redakční uzávěrka 20. 7. 2012

OBSAH

- str. 2 Street party v Bruselu se stánkem CZELO a chemiky z VŠCHT**
Anna Mittnerová, Michaela Vlčková
- str. 3 Editorial**
Vladimír Albrecht
- str. 4 Účast nových členských států v 7. RP pohledem Fraunhoferovy společnosti**
Vladimír Albrecht
- str. 5 Analýza dlouhodobých dopadů rámcových programů**
Vladimír Albrecht
- str. 7 Workshop o transferu znalostí na univerzitách a v. v. i. v ČR, SR, Maďarsku a Slovinsku**
Jana Kratěnová
- str. 8 Kulatý stůl: Zvyšování povědomí o duševním vlastnictví mezi studenty a vedením univerzit v ČR**
Jana Kratěnová
- str. 9 Výzvy a příležitosti pro potravinářské výrobce**
Šárka Štejnarová
- str. 12 Evropské inovační partnerství Chytrá města a komunity**
Veronika Korittová
- str. 13 Zaměstnávání cizích státních příslušníků ve výzkumu a vývoji**
Anna Mittnerová
- str. 14 Chytrá specializace – klíčový termín budoucí politiky soudržnosti**
Adéla Vožechová, Ondřej Daniel

Účast nových členských států v 7. RP pohledem Fraunhoferovy společnosti

Už jsme avizovali dříve, že s blížícím se koncem 7. RP se budeme stále častěji setkávat se zprávami o průběhu tohoto programu. Tentokrát upozorňujeme na velmi zevrubnou studii o účasti nových členských států v 7. RP, kterou vypracovalo Centrum pro střední a východní Evropu (Mittel and Ost Europa Zentrum – MOEZ) Fraunhoferovy společnosti (FG). Studie vznikla na základě pověření německého Federálního ministerstva pro vzdělání a výzkum (BMBF). MOEZ publikovalo o studii obsáhlou zprávu (280 stran!), která je (v němčině) dostupná na adrese <http://www.moez.fraunhofer.de/de/publikationen/studien.html>.

Zdůrazněme ještě jednou, že jde o **analýzu účasti** nových členských států v 7. RP, tedy nikoliv o hodnocení přínosu či dopadu projektů 7. RP. Studie má podtitul „Analýza, hodnocení, doporučení“. Analýza porovnává účast nových členských států prostřednictvím mnoha indexů (z nichž většinu zná čtenář ze zpráv o účasti ČR v rámcovém programu, které publikovalo ECHO). Hodnocení přináší v jednotném formátu údaje o jednotlivých členských státech. Studie vysvětluje připravenost daného státu účastnit se projektů rámcového programu. Část „doporučení“ navrhuje celou řadu konkrétních kroků, které by mohly vést ke zlepšení dosavadní malé účasti nových členských států v RP. Studie tedy svým rozsahem a záměrem zřetelně překračuje obvyklé analýzy účasti a pro nové členské státy má pravděpodobně větší přínos než střednědobé hodnocení 7. RP, které vydala Evropská komise v r. 2010 (http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=fp7).

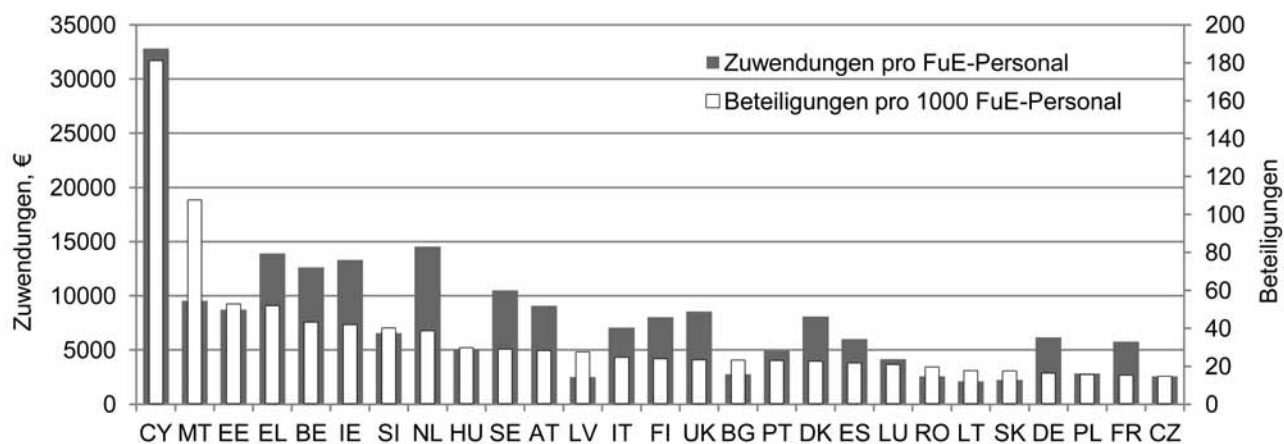
Uveďte zde alespoň několik sdělení studie, která bychom v ČR neměli přehlédnout. Kromě zmíněné objemné zprávy je na stránkách MOEZ též uveřejněn výtah z této zprávy (24 str.) a první graf jak ve zprávě,

tak v tomto výtahu udává pořadí zemí EU-27 podle počtu účastí země připadajících na výzkumnou kapacitu 1000 plných úvazků (FTE) ve výzkumu a vývoji. **Graf přetiskujeme v jeho původní, autentické podobě.**

Zpráva konstatuje, že v nových členských státech připadá 245 výzkumníků na 100 tisíc obyvatel, zatímco ve starých to je 560, tedy přibližně dvojnásobek, a doporučuje: chtějí-li nové členské státy zvýšit svou účast, měly by zvýšit svou výzkumnou kapacitu. Pro nás je nepříznivé, že v prvním grafu, kdy čtenářova pozornost ještě není vyčerpána náporrem faktů z desítek dalších grafů a tabulek, se **ČR nachází na posledním místě**. A naše pořadí by se příliš nezlepšilo, ani kdyby státy byly uspořádány podle výše podpory získané z rozpočtu 7. RP připadající na jednoho výzkumníka, která je v grafu též uvedena (v užších sloupcích). Tuto hodnotu má ČR třetí nejnižší ze zemí EU-27 (jen nepatrně nižší ji má LT a SK). Rozdíly mezi několika posledními státy v těchto statistikách nejsou velké a nesmíme se nechat mýlit tím, že malou účast podle nich vykazují i Německo a Francie. Oba tyto státy spotřebovávají značnou část své kapacity na obranný výzkum. Maďarská, švédská či rakouská výzkumná kapacita zvládá řešit více než dvojnásobek projektů, než kolik jich připadá na českou výzkumnou kapacitu. **Statistika Fraunhoferovy společnosti tedy říká, že před ČR nestojí úkol „o něco“ zvýšit účast v rámcovém programu, nýbrž ji zdvojnásobit!** (porovnej ECHO 4-5/2011, příloha str. 9).

V části „hodnocení“ zpráva porovnává důležité makroekonomické parametry jednotlivých států s průměrnými hodnotami pro staré členské státy (EU-15). V odstavci věnovaném ČR se uvádí, že náš HDP per capita dosahoval v r. 2010 asi 45 % úrovně EU-15, náš vývoz a dovoz

Abbildung 1: Beteiligungen und Zuwendungen im 7. FRP in Relation zum FuE-Personal nach EU27 Mitgliedstaaten

BE: Belgien, BG: Bulgarien, DK: Dänemark, DE: Deutschland, EE: Estland, FI: Finnland, FR: Frankreich, EL: Griechenland, IE: Irland, IT: Italien, LV: Lettland, LT: Litauen, LU: Luxemburg, MT: Malta, NL: Niederlande, AT: Österreich, PL: Polen, PT: Portugal, RO: Rumänien, SE: Schweden, SI: Slowenien, SK: Slowakei, ES: Spanien, CZ: Tschechische Republik, HU: Ungarn, UK: Vereinigtes Königreich, CY: Zypern.

Quellen: E-Corda; Eurostat; eigene Berechnungen.

Graf - Pořadí zemí EU-27 podle počtu účastí země připadajících na výzkumnou kapacitu 1000 plných úvazků (FTE) ve výzkumu a vývoji

Zdroj: Studie Fraunhoferovy společnosti

představuje 77 % našeho HDP, zatímco v EU-15 je to jen 39 %, export high-tech produktů reprezentuje v ČR 65 % celkového exportu, kdežto v EU-15 je to 56 %. Výdaje na vzdělání však jsou v ČR nižší než v EU-15 a zpráva dokonce naznačuje jejich pokles (v období 2004-8), zatímco v EU-15 neustále rostou. V ČR má 17 % občanů terciární vzdělání, kdežto v EU-15 jde o 27 %, zde však má ČR příznivý trend k vyrovnání rozdílů. Stejně tak má ČR vyšší hodnotu indexu lidských zdrojů pro VaV než EU-15 a též vyšší trend tohoto indexu. Zpráva konstatuje, že ČR má po Slovinsku druhou nejvyšší produktivitu práce. Výdaje na VaV v ČR uvádí zpráva na úrovni 1,53 % HDP (2009) a konstatuje, že rostou rychleji než v EU-15. Počet článků na 1 mil. obyvatel jako indikátor výstupu systému VaV se v ČR pohybuje okolo 1000, kdežto v EU-15 je to 1500 (ale i zde trend naznačuje, že doháníme EU-15).

V počtu patentů je situace o mnoho horší, v ČR bylo r. 2010 podáno 16 patentových přihlášek na 1 mil. obyvatel, kdežto v EU-15 šlo o 165 přihlášek. I když v ČR v letech 2004-2010 počet přihlášek narůstal asi o 10 % ročně, zatímco v EU-15 jen o 2,2 %, je jasné, že patentové zaostávání ČR bude trvat ještě dlouho. Stejná situace je v udělených patentech. Podle zprávy ale řada indexů ukazuje, že agendě VaV je v ČR přisuzován velký význam (např. i procento strukturálních fondů alokovaných do oblasti výzkumu je v ČR vyšší než ve většině starých členských států). Zpráva uvádí, že na rozdíl od většiny nových členských států v ČR roste podíl výdajů na základní výzkum, kdežto např. výdaje na výzkum v oblasti životního prostředí či na obranu klesají. Zpráva se však nepokouší vysvětlit, proč ČR zaujímá ve výše uvedeném grafu poslední místo (*dodejme: čtenáři ECHA vědí, že to není způsobeno malou úspěšností českých účastníků, nýbrž zejména tím, že české týmy podávají málo návrhů*). Zpráva zmiňuje, že „internacionalizace výzkumu“ sice patří mezi „katalogové cíle“ ČR (uvedené v Bílé knize, 2008), přesto jsou mezinárodní aktivity ČR nevýrazné, což dokumentuje tím, že ČR má málo koordinátorů a výdaje na koordinaci projektů mezinárodní spolupráce představují v ČR 2,4 % celkových veřejných výdajů, kdežto v EU-15 je to 4,3 %, v EU-15 téměř 12 % výzkumníků jsou cizinci, zatímco v ČR cizinci představují jen 3 % všech výzkumníků.

V závěrečné části studie poukazuje na čtyři „strukturální relace“ pro úspěšnou účast:

1. Čím vyšší je vědecká excelence (vyjádřená průměrnou hodnotou „impakt faktoru“ v 10 nejdůležitějších časopisech daného oboru), tím úspěšnější je (v tomto oboru) účast;

2. Čím rozsáhlejší je zapojení výzkumných institucí do národních a mezinárodních sítí, tím úspěšnější je účast;
3. Čím častěji se instituce účastní rámcového programu, tím pravděpodobnější je jejich opakovaná účast, a z opakované účasti se pak generují úspěšní koordinátoři projektů. (*Poznamenejme, že tato, téměř tautologická relace, implikuje, že administrativní nároky projektů, na které si čeští výzkumní pracovníci stěžují, vlastně neodrazují od účasti. Současně ale „opakovaná účast“ může znamenat, že určité instituce ovládly umění „napsat evropský projekt“, což nemusí znamenat, že se řešení složitých problémů podjímají skutečně ty evropské instituce, které skýtají největší naději, že problém vyřeší;*)
4. Čím větší jsou národní finanční zdroje pro výzkumníky (čím větší hrubé domácí výdaje na VaV připadají na výzkumnou kapacitu), tím úspěšnější je účast. Stejně tak: čím vyšší procento HDP připadá na VaV, tím úspěšnější je účast.

Kdybychom místo doporučení hovořili o předpokladech, mohli bychom uvedené čtyři body shrnout tvrzením: „předpokladem úspěšné účasti v rámcovém programu je silný systém výzkumu a vývoje“.

Diskuse o doporučeních uvedených ve zprávě překračuje charakter tohoto „signálního sdělení“. **Se zprávou by se měli seznámit všichni, kdo mají odpovědnost za využití veřejných prostředků pro výzkum a vývoj a usilují o efektivní řešení velkých problémů, které se neobejde bez intenzivní mezinárodní spolupráce. V ČR bychom měli dobře porozumět tomu, proč řadu doporučení zprávy plníme lépe než většina nových členských států a přesto náš podíl na projektech rámcového programu je malý či menší, než odpovídá „síle našeho systému výzkumu a vývoje“ či našim investicím do tohoto systému.**

Dokud analýzy poukazující na malou účast ČR v rámcovém programu uvádělo jen ECHO, žádnou diskusi nevyvolaly. Zpráva Fraunhoferovy společnosti má ovšem „vyšší status“ než článek v ECHU a může snadno vyvolat efekt „sebenaplňujícího se proroctví“ – tj. evropské instituce nemusejí mít zájem o spolupráci s institucemi ze států, které se nacházejí na chvostu statistik účasti v rámcovém programu. Rozpočet příštího rámcového programu, tj. programu Horizont 2020, bude o 50 % vyšší než rozpočet současného 7. RP, význam evropského výzkumu tedy neustále poroste. **Je tedy nejvyšší čas zformulovat a implementovat strategii, která povede k vyššímu podílu ČR na těchto významných evropských aktivitách.**

VLADIMÍR ALBRECHT,
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
ALBRECHT@TC.CZ

Analýza dlouhodobých dopadů rámcových programů

V tomto sdělení upozorňujeme na studii o dlouhodobém dopadu rámcových programů, kterou vypracoval a v loňském roce uveřejnil Technopolis. Hodnocení dopadu rámcových programů má velký význam právě v době přípravy dalšího rámcového programu Horizont 2020. Obvykle se zdůrazňuje, že rámcové programy pro výzkum a vývoj představují jeden z nejdůležitějších nástrojů, jejichž prostřednictvím chce EU dosáhnout svých strategických cílů. Hovořit o dlouhodobých strategických cílech v době, kdy panuje tolik nejistot o existenci základních struktur EU (kdo dnes věrohodně předpoví vývoj v eurozóně?, bude vůbec existovat během připravovaného programu Horizont 2020? atd.) se zejména v kriticky naladěném českém prostředí může jevit jako nepřiměřeně

né. Současná krize nás však přímo nutí strategické koncepce nově formovat. Připomeňme, že pro současnou dekádu 2011-2020 je vyhlášena strategie Evropa 2020, která má podtitulek „strategie inteligentního, trvale udržitelného a inkluzivního (tedy soudržného) růstu“. Inteligentním růstem (smart growth) se ovšem míní růst ekonomiky založené na znalostech a inovacích, to znamená, že význam výzkumných a inovačních aktivit pro tuto strategii je nezpochybnitelný. Pak se ale nelze vyhnout zásadní otázce, zda jsou rámcové programy efektivním nástrojem pro znalostní ekonomiku či zda stimulují soudržnost tak, aby Evropa mohla soustředit prostředky a usilovat o stejně významné cíle prostřednictvím nákladných projektů, jak tomu je např. v USA.

Evropské konsorcium pro hodnocení politik (EPEC) vypracovalo studii **Understanding the long term impact of the Framework Programme**. Studie vznikla v rámci evropského projektu financovaného generálním ředitelstvím Evropské komise pro rozpočet (DG Budget). Studie byla zveřejněna v prosinci 2011 a lze se s ní seznámit na stránkách Technopolisu (www.technopolis-group.com).

Předložená analýza dopadu je skutečně zevrubná, ostatně nemůže nebýt, když přináší určitý rozbor nálezů 57 zpráv publikovaných od konce 4. RP, tj. od r. 1999, jež se vesměs věnují otázkám (dlouhodobého) dopadu rámcových programů. Přesto nejde o vyčerpávající výčet, studie a zprávy publikované novými členskými státy jsou zcela opominuté.

Studie je poučná nejenom pro své závěry o dopadech rámcových programů, ale pro české prostředí přináší i velmi cenné metodologické podněty, které by neměly ujít pozornosti při dalším formování metodiky hodnocení zdejších institucí výzkumu a vývoje. Zatímco česká metodika hodnotí pouze „výsledky“ dosažené jednotlivými institucemi, studie analyzuje „výstupy projektů“, „výsledky projektů“, „střednědobý dopad programu“ a teprve následně uvažuje o „dlouhodobém dopadu programu“.

Projekty rámcových programů jsou zaměřeny na dosažení nové znalosti a **výstupem** pak studie rozumí cokoli, v co ústí samotný výzkumný provoz: ten vede k novým (měřicím, analytickým, modelovacím) metodikám, vytváří oborové databáze, testovací metodiky, technologické mapy; jde o celé široké spektrum způsobů přenosu znalostí od vědeckých konferencí, publikací, vzdělávacích kurzů zaměřených na nové metodiky až po patenty, podklady a návrhy nových standardů a norem, o studie proveditelnosti, inovační procesy a systémy.

Teprve když výstupů z výzkumného sektoru využijí následně další sektory, jde podle studie o **výsledek**. Jde tedy např. o zařazení nové znalosti do nejrůznějších úrovní vzdělávacího systému (např. nové metodiky se dostanou do vysokoškolských textů a učebnic), vytváření systému nových kvalifikací, posilování a budování nových výzkumných kapacit, péči o lidské zdroje pro tyto kapacity, posilování výzkumných infrastruktur, vytváření znalostních institucionálních sítí (jak intra-, tak interdisciplinárních), budování inovačních kapacit, vytváření klastrů pro nové technologie, stimulace vzniku trhů pro nové produkty atd.

Studie považuje za **střednědobý dopad** výstupů a výsledků např. vytvoření podmínek pro pokračování určitého směru výzkumu, vytvoření znalostních sítí s dlouhodobou perspektivou či dojde k tržní realizaci nových produktů a služeb, nová znalost významně ovlivní vzdělávací systém a může dojít i k formování politiky výzkumu a vývoje atd. Konečně **dlouhodobým dopadem** pak studie rozumí vznik technologií, které ovlivní celá průmyslová odvětví, ustanoví se nové technologické trajektorie, tj. změní se struktura industriální sféry, posílí se kohezní tendence v Evropě tím, že dojde k posílení nadnárodní spolupráce při řešení určitých problémů či k posílení konkurenceschopnosti průmyslových sektorů atd.

K čemu studie dospěla? Na základě scientometrické analýzy studie např. ukázala, že rámcové programy financují vysoce kvalitní výzkum. Použitá metodika měla dva stupně. Nejprve prostřednictvím **obsahové analýzy**, která vyhledávala **souběžné výskyty klíčových slov** v různých textech, byly výzkumné aktivity rozvíjené v rámcových programech seskupeny do určitých **oborově vymezených směrů**, které jsou specifické právě pro rámcový program a vyznačují se značnou kontinuitou bez ohledu na to, jak jsou v tom kterém rámcovém programu tematická uskupení koncipována a označena a jak kolísá poměr mezi

oborově orientovaným a cílově orientovaným výzkumem. Uvnitř směrů vymezených obsahovou analýzou pak studie našla **1 % celosvětově nejcitovanějších článků** a zjišťovala, jaký podíl z nich představují práce vzniklé z projektů RP. Takové komplexní scientometrické přístupy k hodnocení kvality výstupů z RP ukazují, že účastníci projektů mají vyšší zastoupení v onom 1 % nejcitovanějších článků než „referenční neúčastníci“. Současně RP velmi posilují kvalitní mezinárodní spolupráci, neboť v onom 1 % nejcitovanějších prací roste zastoupení publikací s mezinárodním autorským kolektivem, který vzešel z konsorcia řešícího projekt RP.

I když rámcové programy jsou převážně orientovány na „předtržní aktivity“, studie dále tvrdí, že účastníci, kteří přicházejí do projektů s jakýmkoli produktem či inovací, mají **větší šanci dosáhnout rychleji tržních úspěchů** než ti, kdo příležitosti RP nevyužívají.

Studie konstatuje, že **rámcový program vytváří dobré podmínky pro uplatnění výstupů a výsledků dosažených na národní úrovni**. Studie sumarizovala též řadu dotazníků, které jednoznačně ukazují, že ve většině případů účast v projektech RP vede ke **zvýšení „oborových kompetencí účastníků“**. To však neznamená, že by z prostředků rámcových programů bylo možné budovat nové výzkumné kapacity a tak zvýšit úspěšnost národní účasti: takové kapacity je třeba rozvíjet prostřednictvím národních zdrojů. Většina účastníků má jen krátkodobé vazby na RP, noví účastníci vesměs oceňují hodnotu vznikající z mezinárodní spolupráce a chtějí se podílet na aktivitách „**otevřených inovací**“. Existuje též skupina týmů a institucí, které se trvale účastní projektů, a nováčci musí projevít značnou dravost, chtějí-li proniknout do jejich sítí. Současně však studie konstatuje, že stále není dost informací o tom, jak fungují nejrůznější typy sítí, které jsou financované rámcovým programem. Různé analýzy však vedou k závěru, že velké sítě, přestože jejich význam byl tak zdůrazňován, jsou mnohem méně produktivní než malé sítě. Důležité je, že **projekty rámcového programu často slouží též k vytváření norem a standardů**. Analýza nákladů a přínosů účasti vychází příznivěji pro velké podniky než pro malé a střední podniky. Studie analyzovala dlouhodobé dopady rámcových programů v šesti oborech:

- **Kvantové zpracování informací a výpočetní procesy (QIPC)**

V této oblasti RP podnítl vznik nových výzkumných směrů a technologií a přispěl k tomu, že EU je v nich skutečně globálně konkurenceschopná. I když zatím není dosaženo stádia, v němž jsou vyvíjeny výrobky s tržním potenciálem, Evropa má technologickou základnu, díky níž může vyvíjet standardy pro takové produkty, a EU si tak udržuje silnou pozici ve výpočetním a komunikačním průmyslu.

- **Výzkum mozku (BR)**

V tomto případě hrál RP méně významnou roli, neboť evropské struktury pro výzkum mozku fungovaly efektivně dávno před zahájením RP. Studie však dovozuje, že RP významně přispěl k rozvoji zobrazovacích metod a podnítl integraci výzkumných aktivit prováděných nezávisle v členských státech, takže EU mohla držet krok s USA, které vydávaly z veřejných zdrojů na výzkum mozku nesmírné částky.

- **Výzkum stratosférického ozonu (O₃)**

I zde byl důležitý význam rámcového programu právě v tom, že přispěl ke koordinaci aktivit v celém evropském výzkumném společenství. Byly organizovány mnohonárodní výzkumné kampaně, které vedly k výzkumné politice založené na důkazech (evidence based policy), takže se zmenšilo technologické zaostávání za USA. Současně výzkumné výsledky ovlivnily jak formování požadavků Montrealského protokolu, a tak i výzkumnou politiku, v důsledku

čehož Evropa dosáhla cílů Protokolu o deset let dříve, než stanovil závazný plán.

- Solární fotovoltaika (SPV)

Rámcový program zde zásadně přispěl k silné expanzi evropského výzkumného společenství a evropské technologie představují globální špičku. Demonstrační projekty a politiky zaměřené na obnovitelné zdroje vedly ke vzniku trhů se solární fotovoltaikou a Evropa zde udržuje velmi silnou pozici svého dodavatelského průmyslu.

- Automobilní průmysl (AP)

V tomto případě RP podporoval dlouhodobý výzkum paliv, emisí a bezpečnosti, což přinášelo výhody jak výrobcům, tak ovšem i široké veřejnosti. Koordinace dlouhodobých výzkumných směrů i zde přispěla k tomu, že Evropa si udržuje celosvětově silnou pozici v tomto oboru.

- Evropská technologická platforma Manufuture (ETPM)

Klade si za cíl co nejrychleji dosáhnout toho, aby zpracovatelský průmysl byl orientován na produkty a procesy s vysokou přidanou hodnotou a získal tak silnou pozici v globálním zpracovatelském průmyslu. ETPM proto definovala výzkumnou agendu, přispěla k definování 26 národních, příp. regionálních platforem a úspěšně začala ovlivňovat politiku (zejména pokud jde o trvalou udržitelnost) a celý průmyslový proces.

Ve všech těchto případech hrál RP zásadní roli, a to zejména při koordinaci výzkumu a inovací, na jejichž formách se podílely všechny zainteresované strany (stakeholders). RP má vliv v neposlední řadě též proto, že poskytuje dodatečné zdroje financování pro aktivity, které by jinak členské státy podporovaly pravděpodobně nedostatečně, a nadto má RP často „pákový efekt“ tím, že jeho investice do určitých výzkumných témat podnítl zvýšení národních investic do těchto témat. Rámcový program má nezpochybnitelně **strukturovací efekt, který zvyšuje konkurenceschopnost evropského výzkumu** (vytvářením výzkumných sítí, koordinací, podporou nových směrů a hlavně oblastí, které mají velký potenciál prolomit meze stávajícího poznání), **přispívá k průmyslovému a technologickému vývoji** (formulováním strategických výzkumných agend, vytvářením „cestovních map“, podporou prenormativního výzkumu a standardů získává EU výhody v globálním prostředí), ovlivňuje politiku výzkumu a vývoje (koordinací národních aktivit, reakcí na „velké společenské výzvy“, podporou aktivit v celoevropském měřítku, bez nichž jednotlivé členské státy nemohou dosáhnout žádoucích řešení naléhavých problémů, např. v problematice energetické závislosti).

VLADIMÍR ALBRECHT,

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,

ALBRECHT@TC.CZ

Workshop o transferu znalostí na univerzitách a v. v. i. v ČR, SR, Maďarsku a Slovinsku

Dne 25. 4. 2012 se v Praze uskutečnil mezinárodní workshop **Knowledge transfer at Universities and Public Research Institutions in the Czech Republic, Slovakia, Hungary and Slovenia: the road ahead**. Jeho lokálním partnerem byly Technologické centrum AV ČR a MŠMT. Workshop byl součástí Knowledge Transfer Study, prováděné pod záštitou Evropské komise (EK). Akce byla určena expertům pro transfer znalostí na univerzitách, ve veřejných výzkumných institucích, agenturách pro transfer znalostí, vládních organizacích a podnikatelské sféře. V průběhu workshopu zazněla řada velmi zajímavých prezentací řečníků ze zúčastněných zemí v sekci Country profiles, čímž vznikl prostor pro porovnávání aktivit v jednotlivých zemích a výměnu zkušeností z nejlepší praxe (best practice). Nejzajímavější postřehy z těchto prezentací přinášíme níže.

Zástupce **Slovenska** Ján Turňa představil projekt Národní infrastruktura pro podporu transferu technologií (TT) s rozpočtem přes 8 mil. € a trváním v letech 2010–2014, jehož cílem je vytvoření a implementace národního systému pro podporu využití výzkumných výsledků v praxi. Prvním významným cílem projektu je vytvoření centra transferu technologií (CTT), které bude zájemcům pomáhat s řízením duševního vlastnictví a komercializací výsledků. Dalším cílem je například zvyšování povědomí o ochraně duševního vlastnictví a transferu technologií u vědecké komunity. Dílčí cíle spočívají například v pomoci při zakládání institucionálních CTT, organizování seminářů a workshopů, spravování národního portálu pro transfer technologií, který je v současnosti v testovací fázi a bude obsahovat řadu užitečných dokumentů, například vzorových smluv. Součástí plánovaného TT systému na Slovensku má být i tzv. národní patentový fond, z něhož bude možné financovat konzultantské a expertní služby.

Zástupce **Maďarska** Gábor Németh ve své prezentaci uvedl, že v čerpání EU fondů pro oblast výzkumu a v oblasti patentů, kde jsou cizín-

ci spoluvynálezci, je Maďarsko nad průměrem OECD. Co se týká zdrojů financování VaV v Maďarsku, v roce 2010 poprvé vložila soukromá sféra nejvíc finančních prostředků do výzkumu (47%, vláda pouze 39%, financování ze zahraničí představovalo 12%). V letech 2006–2010 také dochází k podstatnému nárůstu VaV zaměstnanců v podnicích, což ale neplatí pro univerzity a jiné veřejné výzkumné instituce. Zajímavé také je, že dvě třetiny všech patentových přihlášek v Maďarsku pochází od individuálních vynálezců a třetina zbylých patentových přihlášek pochází z univerzit, v. v. i. a podniků. V roce 2004 přijatý Zákon o inovacích měl mj. za následek masivní zakládání CTT na univerzitách a v. v. i. a vytváření IP politik. V současné době je ale zřejmé, že peníze na financování existujících CTT docházejí a není zřejmé, jak a zda budou CTT ve své činnosti pokračovat. Statistiky navíc říkají, že pouze méně než 50 patentových přihlášek za rok pochází od univerzit a v. v. i., příp. jejich CTT. Gábor Németh v závěru zmínil i to, že IP aktivita výzkumníků není v jejich vědecké kariéře jakkoli oceňovaná, a tudíž je zde i problém nedostatečné motivace.

Zástupkyně **Slovenska** Špela Stres například zmínila, že transfer znalostí není v současné době ve Slovinsku z veřejných zdrojů finančně podporován. Slovinsko má ale bohaté zkušenosti v zakládání spin-off společností, jejichž počet je ve Slovinsku vyšší, než je průměr EU.

Zástupce **ČR** Michal Pazour uvedl, že víc než 50 % výzkumu v ČR probíhá v soukromé sféře. Co se týká zdrojů financování, univerzitní výzkum je financován průmyslem pouze z 1 %. V otázce příjmů univerzit a v. v. i. z licencí došlo například v roce 2008 k více než 400násobnému nárůstu těchto příjmů v porovnání s rokem 2005. Tento nárůst je však z naprosté většiny přičítán příjmům z licencování jednoho patentu. Co se týká infrastruktury pro transfer znalostí, v ČR existuje 20 CTT, z nichž polovina je součástí univerzit. Zajímavé je, že pouze

33% v. v. i. a 20 % univerzit má explicitní IP strategii (směrnici) pro ochranu výsledků výzkumu. V ČR v současné době existuje řada nástrojů na podporu transferu znalostí – k tomuto cíli jsou v naprosté většině používány prostředky ze strukturálních fondů. Z operačních programů (OP) zmiňovaných v prezentaci to jsou OP Výzkum a vývoj pro konkurenceschopnost (financování zakládání a optimalizace CTT, dále tzv. pre-seed fond), OP Praha-Konkurenceschopnost (podpora vytváření systémů pro komercializaci VaV výsledků), OP Praha-Adaptabilita (vzdělávání v oblasti inovačního podnikání), OP Vzdelávání pro konkurenceschopnost (vzdělávání výzkumníků v oblasti IP a zaměstnanců CTT v oblasti transferu znalostí). Mezi největší výzvy a také problémy transferu znalostí v současnosti patří nedostatečná motivace ke komercializaci výsledků VaV, kvalifikace zaměstnanců CTT a samotná spolupráce průmyslu a akademické sféry.

Byť tato akce byla pouze jednou z řady akcí v oblasti transferu znalostí v ČR, příspěvky řečníků z různých zemí umožňují porovnávat aktuální situaci v ČR a v zahraničí, poučit se z neúspěchů v jiných zemích a následovat fungující aktivity v zahraničí.

Prezentace z workshopu jsou k dispozici na <http://knowledge-transfer-study.eu/workshops/east-central-europe-cz-sk-hu-si/>.

JANA KRATĚNOVÁ (VAŇOVÁ),
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
KRATENOVA@TC.CZ

Kulatý stůl: Zvyšování povědomí o duševním vlastnictví mezi studenty a vedením univerzit v ČR

Evropský patentový úřad (EPO, Mnichov) zorganizoval dne 10. 5. 2012 spolu s Úřadem pro harmonizaci na vnitřním trhu (OHIM, Alicante), Úřadem průmyslového vlastnictví (ČR) a Karlovou univerzitou v Praze kulatý stůl na téma zvyšování povědomí o duševním vlastnictví mezi studenty a vedením univerzit v ČR. Akce byla součástí pilotního projektu s cílem zjistit stav povědomí o duševním vlastnictví v akademickém prostředí a podpořit diskusi na téma přenos znalostí vytvořených univerzitami do průmyslu. Pilotní projekt je organizován Evropským patentovým úřadem, přípr. Vzdelávací akademii EPO, Úřadem pro harmonizaci na vnitřním trhu a Úřadem průmyslového vlastnictví.

Kulatého stolu se zúčastnili zástupci EPO a OHIM, předseda Úřadu průmyslového vlastnictví, prorektor VŠCHT pro vědu a výzkum, prorektor ČZU pro strategii, zástupci MŠMT (odbor mezinárodní spolupráce ve výzkumu), zástupce TC AV ČR (Národní informační centrum pro evropský výzkum), zástupce ČVUT, Karlovy univerzity a Metropolitní univerzity Praha a zástupci dalších institucí aktivních v oblasti transferu znalostí, např. CzechInvestu).

Kulatý stůl přispěl k výměně názorů a dobrých praxí zúčastněných. Ředitel vzdělávací akademie EPO Noel Campling uvedl, že cílem pilotního projektu je zvýšit povědomí o IP mezi studenty a zaměstnanci univerzit, zlepšit IP management na univerzitách a přispět k efektivnímu vytváření a přenosu znalostí, které má vést k aktivnímu užívání vytvářeného duševního vlastnictví. Zvláštní host kulatého stolu, zástupce University of Cambridge David Secher, popsal zkušenosti Spojeného království s podporou transferu znalostí. Vláda UK poskytovala finanční podporu transferu znalostí formou soutěže mezi žadateli o podporu. UK si bylo vždy vědomo toho, že přesná pravidla pro management IP jsou důležitým základem pro přenos znalostí. Univerzity v UK získávaly odborníky pro přenos znalostí tím, že svým zaměstnancům umožnily stáže na univerzitách a v centrech pro transfer technologií v USA.

Diskuse u kulatého stolu poukázala na skutečnost, že také v České republice existuje řada iniciativ různých subjektů souvisejících se zvyšováním povědomí o duševním vlastnictví a přenosu znalostí. Těmi jsou například finanční podpora vytváření center pro transfer technologií, založení tzv. pre-seed fondu. Vládou byla schválena Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR.

Z vyjádření zástupců jednotlivých univerzit spolupracujících s průmyslem vyplynulo, že univerzity mají s transferem znalostí problémy. Jeden ze zástupců univerzit zmínil problém se smluvní agendou v oblasti mezinárodní výzkumné spolupráce, kdy se smlouvy řídí různými cizími právními řádů; další zástupce zmínil jako problém například krátkodobé soukromé financování univerzitního výzkumu a neochotu průmyslu financovat dlouhodobější projekty spolupráce s univerzitou. Dalším významným problémem je neochota managementu univerzit investovat do transferu znalostí, jelikož přidaná hodnota této aktivity je obecně viditelná až v dlouhodobém horizontu.

Sledování a analýza současného povědomí o duševním vlastnictví na univerzitách a přenosu znalostí prováděná TC AV ČR přináší řadu zajímavých závěrů: např. kvalita většiny univerzitních interních směrnic na podporu duševního vlastnictví a transferu znalostí je nízká, nepropracovaná, bez jasné dlouhodobé vize. Problémy v oblasti transferu znalostí jsou dílčí a souvisí s konkrétními výzkumnými aktivitami univerzit (např. smluvní agenda a potažmo právní otázky, motivace zaměstnanců k transferu znalostí, motivace soukromého sektoru ke spolupráci s akademickou sférou aj.).

Jelikož se transfer znalostí obecně považuje za širokou oblast zahrnující v sobě také například publikování a mobilitu výzkumníků (tj. ne pouze tradičně licencování, smluvní a kolaborativní výzkum, převod patentů), je zřejmé, že každá instituce generující duševní vlastnictví se potýká s různými problémy souvisejícími se širokou kategorií transferu znalostí. Různorodost problémů u různých institucí a rozdílnost nástrojů na podporu transferu znalostí u různých subjektů velmi pravděpodobně negativně ovlivňuje snahu o ucelenou diskusi na téma povědomí o duševním vlastnictví a transferu znalostí. Je zřejmé, že pokračování předemětného kulatého stolu se zástupci univerzit a státní správy může vést v budoucnu k jednotnému postupu jak v otázce definování nejčastějších a nejakutnějších „knowledge transfer“ problémů na českých univerzitách, tak i v otázce ucelené strategie pro financování a podporu přenosu znalostí na celostátní úrovni.

JANA KRATĚNOVÁ (VAŇOVÁ),
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
KRATENOVA@TC.CZ

Výzvy a příležitosti pro potravinářské výrobce

Potravinářská komora ČR (PK ČR) nabízí ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro potraviny (ČTPP) tuzemským zpracovatelům zemědělské produkce příležitost stát se partnerem ať již v aktuálně probíhajících projektech, jejichž koordinátorem je buď PK ČR nebo její partner, nebo v projektech připravovaných pod záštitou PK ČR nebo jejích partnerů. Partnerství v projektu znamená pro zúčastněné firmy zpravidla získání finančního příspěvku pro aktivity odpovídající věcnému projektovému záměru.

PROJEKTY PHARE

Od roku 2000 PK ČR vedla, případně se jako partner podílela, na řadě projektů, financovaných EU. Zprvu to byly **projekty programu PHARE** (BSP – Business Support Programme, a SPP – Small Projects Programme). Jmenovitě: BSP 1 – Posílení provozního zázemí přístupujících zemí EU, školicí aktivity, BSP 2 (kódy GHP/GMP – školicí aktivity), projekt SPP – Podpora při vydávání Potravinářského zpravodaje (výroba CD k bezpečnosti potravin atd.), BSP 3 (školicí aktivity, audity k bezpečnosti potravin atd.). Poslední projekt zaměřený na politiku EU v oblasti bezpečnosti potravin a její realizaci v MSP umožnil organizaci řady školení, která proběhla r. 2004 v Praze, Českých Budějovicích a Ústí nad Labem, r. 2005 v Hradci Králové, Jihlavě, Olomouci, a čtyřikrát v Praze s tématy zpracování živočišných produktů, zpracování krmiv, zpracování neživočišné produkce a výroby nealko i alkoholických nápojů.

ÚČAST PK ČR V RÁMCOVÝCH PROGRAMECH

Od roku 2004 se PK ČR aktivně účastní ve spolupráci s členskými potravinářskými producenty projektů 6. i 7. RP. Jedná se o tyto chronologicky řazené projekty:

SMEs-NET – Networking European Food Quality and Safety Stakeholders – Propojení odborníků z oblasti kvality a bezpečnosti potravin EU prostřednictvím školení apod. PK ČR pořádala v letech 2005 – 2007 v Praze školení k zajištění bezpečnosti potravin v rámci dodavatelsko-odběratelského řetězce.

TRUEFOOD – Traditional United Europe Food – projekt byl zaměřen na zvýšení výživové hodnoty tradičních potravin díky inovacím, které byly zprostředkovány zájemcům o jejich využití formou školení a dalších diseminačních aktivit. Čtyřletý projekt byl zahájen 1. května 2006 z podnětu konsorcia 11 národních federací potravinářského a nápojového průmyslu (S.P.E.S. GEIE) a ukončen ke 30. dubnu 2010. Kládli si za cíl především zlepšit kvalitu a bezpečnost tradičních evropských potravin a to v přímé souvislosti se zavedením inovací do výroby za pomoci výzkumu a vzdělávání.

V projektu byly identifikovány a kvantifikovány očekávání, postoje a představy spotřebitelů s ohledem na bezpečnost a kvalitu charakteristickou pro tradiční potraviny, dále pak byly nalezeny, posouzeny a do potravinářského průmyslu zavedeny inovace založené na přenosu poznatků o bezpečnosti a nutriční kvalitě tradičních potravin. Podpora marketingu a budování dodavatelských řetězců, stejně jako usnadnění efektivního přenosu informací a technologií, naplňuje jeden z cílů projektu.

Proběhla společná setkání k hodnocení průběžných výsledků projektu a otázkám managementu projektu, kterých se účastnili zástupci partnerských národních potravinářských federací. Potenciální školitelé zís-

kali prostřednictvím 11 školicích kurzů jedinečnou příležitost k seznámení se s problematikou legislativy EU k bezpečnosti potravin a krmiv, obalů, zpracování potravin, inovací tradičních potravin při zpracování a balení, trendů spotřebitelů a marketingu, diagnostiky a analýzy potravin, značení potravin, trendů výzkumu a vývoje v potravinářském průmyslu, nebo zpracování zemědělské produkce.

Na základě průzkumu iniciovaného na členské úrovni PK ČR, jehož cílem bylo zmapovat nejžádanější témata na proškolení a k odborným diskusím, zorganizovala PK ČR v průběhu roku 2009 sérii školení zaměřených na chemickou bezpečnost komodit v mlékárenství, pekařství a sladovnictví. Důraz byl kladen na legislativu, standardy řetězců, funkční potraviny, aditiva, aktivní a inteligentní obaly, označování apod. V přímé návaznosti uspořádala PK ČR v prvním čtvrtletí roku 2010 sérii školení k tématice a výstupům projektu ve spolupráci s VŠCHT Praha, a dále pak individuální školení pro zájmové subjekty z řad členské základny PK ČR. Více informací o projektu je k dispozici na www.truefood.eu.

ICARE – Impeding Neo-formed Contaminants Accumulated to Reduce their Health Effects – projekt řešící omezení ukládání škodlivých látek v potravinách. V půlročních intervalech je vydáván bulletin, byla organizována řada školení, z nichž nejvýznamnější proběhlo r. 2007 v Praze a týkalo se výstupních informací z výzkumných aktivit projektu. Více informací na www.icare-project.eu

ENFFI – European Networking for Financing Food Innovation – projekt řešící financování vývoje v potravinářském průmyslu. V rámci projektu proběhl r. 2007 v Praze podnikatelský seminář, jehož cílem bylo mobilizovat a propojit investorskou komunitu a potravinářský průmysl. Podrobnosti o projektu viz <http://food.gate2finance.com/node/15>

BARLEYBREAD – European Guideline for Healthy High Fiber/Low Salt Baking Process Based on the Use of European Barley – využití ječmene k výrobě pečiva s vysokým obsahem vlákniny a nízkým obsahem soli. Počátkem roku 2010 byl ukončen tříletý projekt BARLEYBREAD, jehož se PK stala partnerem 1. 10. 2006, kdy spolu s federacemi potravinářského a nápojového průmyslu Norska, Španělska, Estonska, sedmi MSP a třemi výzkumnými a vzdělávacími institucemi řešila téma renesance uplatnění ječmene ve výživě evropské populace. Nejen malým a středním mlynářům a pekařům projekt poskytl nové technologie a poznatky o tom, jak nahradit určitý podíl pšenice při výrobě chleba ječmenem.

Na základě získaných poznatků z projektu BARLEYBREAD připravila PK ČR nový navazující projekt s národní a mezinárodní účastí, jenž bude předložen v nejbližším kole výzev v rámci programů Kapacity (Výzkum ve prospěch MSP) a Spolupráce (Potraviny, zemědělství a biotechnologie) 7. RP. Prostřednictvím pracovní skupiny pro ječmen České technologické platformy pro potraviny se PK ČR podílela na verifikaci nových poznatků a pokroků v této oblasti, které stále silněji dokazují možné uplatnění ječmene nejen v tradičních oborech, ale i v pekárenství. Další informace: <http://www.projectplace.com>

PROPRLINE – Structure and Processing for High-quality of Chocolate Pralines – vývoj vhodné struktury a způsobu zpracování plněných čokoládových cukrovinek při splnění maximálního stupně jakosti. Projekt řešil zjištění příčin a omezení tvorby trhlin a tukových výkvětů na povrchu při výrobě plněných čokoládových cukrovinek. Byla publikována příručka s identifikací kritických bodů výroby a způsobem

prevence jejich výskytu, s doporučeními a novými poznatky včetně výstupů ze školicích kurzů.

Vedle šíření poznatků, zkušeností a výsledků z projektu se PK ČR rovněž přímo podílela spolu se švédským a belgickým sdružením výrobců čokoládových cukrovinek (CHOKOFA, CHOPRABISCO) na organizaci prvního dvoudenního kurzu pro výrobce čokoládových cukrovinek ve východní, severní a střední Evropě. Ve spolupráci s Ústavem chemie a technologie sacharidů VŠCHT Praha proběhl první kurz pro tuzemské výrobce v Praze r. 2010. Druhý, závěrečný kurz v Praze představil r. 2011 teoretické i praktické výsledky vycházející ze spotřebitelských průzkumů a z výzkumných aktivit celého projektu. Více informací na <http://www.sik.se/propraline/>

NU AGE – New Dietary Strategies Addressing the Specific Needs of Elderly Population for a Healthy Ageing in Europe. Nové stravovací strategie oslovující specifické potřeby osob pokročilejšího věku pro zdravé stárnutí v Evropě. Projekt získal ze strany DG Research EU velmi pozitivní hodnocení. Byl předložen konsorciem S.P.E.S. GEIE počátkem roku 2010 a v ČR znamenal pro PK ČR aktivní partnerskou roli mezi 31 subjekty z řad národních potravinářských a nápojových federací, podnikatelských subjektů, institucí terciárního vzdělávání, ale i výzkumných organizací. Díky dlouholeté spolupráci s konsorciem S.P.E.S. GEIE se PK ČR podařilo prosadit i partnerství pro Zeelandia, spol. s r. o. Oficiálním datem zahájení pětiletého projektu byl 1. květen 2011.

PK ČR se podílí na projektu vytipováním a nalezením nejvíce zdravě prospěšných a chutných tradičních potravin pro věkovou populaci nad 65 let, spolupracuje v oblasti hodnotitelských rozborů a vyhodnocení (pracovní balíček WP 9), dále na analýze a implementaci legislativy, přípravě doporučení klíčovými vládními zmocněncům, proškolení vybraných lektorů národních federací, ale i zástupců z průmyslu (WP 11), stejně tak jako na organizaci dalších seminářů a školení k zajištění šíření získaných výzkumných poznatků a jejich aplikaci v průmyslové praxi (WP 12). Další informace: <http://www.unibo.it/Portale/Ricerca/Nuage.htm>

SAFE BAG – Novel Continuous In-pack Decontamination System for Fresh Fruit and Vegetables, as an Alternative to Chlorine-based Disinfection. Tématem projektu je inovační balicí systém s dekontaminačními vlastnostmi pro čerstvou produkci ovoce a zeleniny, jako náhrada chlórové dezinfekce. Na tomto tříletém projektu 7. RP z kategorie Výzkum ve prospěch MSP se podílí jedenáctičlenné konsorcium v čele se španělským institutem IRIS (Innovació i Recerca Industrial i Sostenible). Pod patronací koordinátora IRIS, Dr. Eurne Bašton, jsou partnery čtyři asociace sdružující MSP, PK ČR, rakouská národní federace FIAA (Food industry association of Austria), turecká SETBIR (Union of dairy, beef, food industrialists and producers of Turkey) a slovenská GZS (Chamber of commerce and industry of Slovenia – Chamber of agricultural and food enterprises), dvě výzkumné organizace – irský DIT (Dublin institute of technology) a DCU (Dublin city university), a čtyři další instituce (FM Foods Ltd. z Velké Británie, irská Nature's Best, španělská Verdifresh a italská OSV Srl.).

Cílem projektu je vyvinout inovační balicí systém s dekontaminační schopností pro čerstvou produkci založený na současných výsledcích výzkumu dosažených v DIT. Technologie využívající plazma byla efektivně užita v balicím procesu dekontaminace výrobků jen na laboratorní úrovni. Plazma je široce využíváno při zpracování průmyslových materiálů a v poslední době se osvědčilo i jako nadějný nástroj pro

dekontaminaci se schopností likvidace patogenních bakterií na povrchu potravin i v nápojích.

Prototyp balicího systému s dekontaminační schopností bude navržen a vytvořen v průběhu řešení projektu a bude vyhodnocena jeho efektivita v průmyslovém balení salátu, ovoce nebo zeleniny. Systém zamezuje mikrobiální kontaminaci a uchovává čerstvost potravin.

Dopad systému Safe-bag projektu bude po zavedení na trh znamenat značné benefity pro zdraví spotřebitelů, prodloužení doby skladovatelnosti potravin a zajistí zvýšené požadavky na čerstvost výrobku, což přinese velmi příznivý dopad na konkurenceschopnost výrobců výše uvedených typů čerstvých potravin. PK ČR bude zodpovědná za realizaci vzniku oficiální internetové stránky, vydání letáku a posteru projektu, školicí materiály a on-line školicí nástroj pro podnikatelskou veřejnost. Podrobnosti na <http://www.safebag-fp7.eu/2011/09/26/the-safe-bag-project/>

FOOD MANUFACTURE – Conceptual Design of a Food Manufacturing Research Infrastructure to Boost up Innovation in Food Industry. Projekt řešil sestavení koncepčního modelu infrastruktury v potravinářském výzkumu s cílem vyzdvihnout inovativnost v potravinářském průmyslu. Podrobnosti na www.foodmanufacture.eu

ECOTROFOOD – European Trophelia Service Platform for Eco-Innovation in Food. S finanční pomocí DG Enterprise (7. RP, CIP, ECOTROFOOD) plní PK ČR/ČTPP aktivní roli v účasti vítězného národního studentského týmu v prestižní soutěži evropské úrovně. Odbornou zkušební komisí (Mendelova univerzita v Brně, Ústav pěstování, šlechtění rostlin a rostlinolékařství) byl 5. 9. 2011 vybrán tým s návrhem čerstvého džusu z biomasy mladých rostlin ječmene. Klíčovou podmínkou k účasti v soutěži v Kolíně (9. – 10. 10. 2011, ANUGA) byla "ekoinovativnost" od fáze výrobní suroviny, přes výrobní proces, balení, distribuci a logistiku až ke spotřebiteli.

V dalších letech bude tuzemský vítězný tým reprezentovat Českou republiku na veletrhu SIAL v Paříži (říjen 2012), a pak opět v Kolíně při příležitosti veletrhu ANUGA (říjen 2013). Další informace: <http://www.europe-innova.eu/web/guest/eco-innovation/eco-innovation-platform/ecotrofood/about;jsessionid=61DE6D74164F65F9A-F1375F153BA3B36>

BIOBOARD – Development of Sustainable Protein-based Paper and Paperboard Coating Systems to Increase the Recyclability of Food and Beverage Packaging Material. Projekt pod koordinací španělské agentury IRIS zahajuje ve druhé polovině roku 2012.

Další projekty jsou v procesu schvalování, případně budou podány znovu:

CHOCOWEL – Reduction of Energy Density and Enhancement of Healthy Compounds in Chocolate Confectionery while Keeping Premium Quality Products, koordinátor: SIK (Švédsko).

COMPETE – International Comparisons of product Supply chains in the Agro-food sectors: Determinants of their competitiveness and Performance on EU and international Markets, koordinátor LEIBNIZ INSTITUT FÜR AGRARENTWICKLUNG IN MITTEL- UND OST EUROPA.

FABbiogas – Biogas Production in the food and Beverage industry, koordinátor University of Natural Resources and Life Sciences, Vienna, Department for Agrobiotechnology.

DALŠÍ MEZINÁRODNÍ AKTIVITY PK ČR

Od r. 2008, v rámci osy I. a II. **Programu rozvoje venkova ČR (EFARD/PRV) pro období 2007 – 2013** vedly a vedou PK ČR a ČTPP pod svou záštitou **12 celostátních cyklů** (pravidelně zhruba 9 seminářů) s následnou tematikou:

- **I. cyklus** (13. 5. – 8. 7. 2008): Posilování důvěry spotřebitele a úlohy výrobců potravin v rámci potravinového řetězce;

- **II. cyklus** (20. 1. – 24. 3. 2009): Požadavky na ochranu životního prostředí a jejich dopady na konkurenceschopnost zpracovatelských podniků;

- **III. cyklus** (3. 11. – 26. 11. 2009): Kvalita potravin jako nástroj, který ovlivňuje rozhodování spotřebitele;

- **IV. cyklus** (7. 4. – 12. 5. 2010): Certifikace systémů jakosti a bezpečnosti při výrobě potravin. V časovém horizontu listopad až prosinec 2010 proškolila s finanční pomocí opatření I.3.1. PRV přes 200 účastníků z řad zpracovatelů tuzemské zemědělské produkce v problematice regionálních potravin;

- **V. cyklus** (2. 11. – 1. 12. 2010): Politikou prosazování domácích potravin a typických regionálních potravinářských produktů se ve zvýšené míře zabývá celá Evropa. V současné době je v Evropě registrováno více než 600 potravinářských výrobků, kterým je dovoleno používat regionální ochrannou známku. Tento trend spolu s dlouhodobým zaměřením na vysokou kvalitu a bezpečnost potravin přináší nezanedbatelné hospodářské efekty, ať už jde o zachování tradiční výroby, udržení a tvorbu nových pracovních míst či obecně příliv peněz do regionů. Následná spolupráce potravinářských výrobců s gastronomickými, hotelovými a turistickými provozy pak dokáže využít této regionální výhody k mnohem většímu prospěchu konzumentů, turistů, podnikatelů i regionu samotného. Propojení regionální produkce potravin s turistikou a gastronomií je skvělým marketingovým tahem. Úspěšné vyhodnocení podaných projektových žádostí PK ČR v roce 2010 znamenalo v praxi zaškolení více než 400 zástupců zpracovatelského průmyslu prostřednictvím dvou dalších celostátních cyklů 9 seminářů i v roce 2011.

- **VI. cyklus** (22. 2. – 17. 3. 2011): Představení aktuálně nabízených příležitostí financování podnikatelských záměrů z Programu rozvoje venkova a EU přineslo odpovědným pracovníkům z potravinářského průmyslu teoretické i praktické informace jak dosáhnout pozitivního hodnocení projektů výběrovými komisemi jednotlivých operačních programů projektů 7 RP. V České republice se řadí problematika posílení konkurenceschopnosti podniků v oblasti zpracování zemědělské produkce na okraji hlavních priorit vládní politiky; v praxi stále převažuje v průmyslové sféře absence znalostí a aktuální informovanosti o nabízených finančních příležitostech.

- **VII. cyklus** (3. 5. – 9. 6. 2011) se pak prostřednictvím lektorů z řad nejvyšších zástupců státní správy (MZe, SZPI, SVS ČR), ale i VŠCHT Praha a PK ČR, zaměřil na problematiku systému dozoru nad trhem s potravinami v ČR. V souvislosti s implementací nařízení upravujících systém kontrol potravinářských podniků, může nastat situace, kdy provozovatelům potravinářských podniků nemusí být, s ohledem na některé aspekty tohoto systému, jasný přístup a požadavky dozorových orgánů. Cílem projektu bylo zaměřit se na posílení komunikace a vysvětlit přístup ke kontrole mezi dozorovými orgány a provozovateli potravinářských podniků a dalšími zájmovými skupinami. V neposlední

řadě si projekt kladl za cíl posílit bezpečnost potravin prostřednictvím společného jednotného přístupu dozorových orgánů a provozovatelů.

- **VIII. cyklus** navázal v roce 2012 (20. 3. – 12. 4. 2012) devíti regionálními školeními zaměřenými na problematiku čerstvých potravin. Klíčová témata zahrnovala: aktuální stav legislativy v oblasti evropského potravinového práva, aktuální legislativní rámec pro uvádění čerstvých potravin na trh, změny složení, kvality a výživové hodnoty čerstvých potravin, analytické nástroje pro jejich kontrolu, přístup dozorových orgánů ke kontrole čerstvých potravin živočišného i neživočišného původu.

- **IX. cyklus** (17. 4. – 10. 5. 2012) se věnoval legislativě, zejména nařízení o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, aktivitám potravinářského průmyslu z pohledu dopadu tohoto nařízení, přístupům SZPI ke kontrole, materiálům a předmětům ve styku s potravinami s ohledem na aktuální požadavky, nebo speciálním druhům potravin a používání zdravotních tvrzení při jejich označování.

- **X. cyklus** (15. 5. – 13. 6. 2012). PK a ČTPP PK zorganizovaly devět regionálních školení k otázkám financování a k těmto okruhům: aktuální příležitosti pro potravinářský průmysl ČR, možnosti získání dotačních prostředků na investiční záměry potravinářských firem, výzkum, vývoj a inovace – cesta ke zvyšování konkurenceschopnosti, spolupráce na vývoji v potravinářském průmyslu, možnosti spolufinancování podnikatelských projektů z EAFRD / PRV a OPPI – aktuální a plánované výzvy pro potravinářský průmysl.

- **XI. cyklus** (6. 9. – 17. 10. 2012) bude věnován tématice biopotravin, jejich výrobě a možnostem odbytu. Přednášky budou zaměřeny na témata: biopotraviny a ekologické zemědělství po roce 2013 z pohledu MZe, praktické příklady pro rozvoj a marketing produkce biopotravin, základy produkce biopotravin, kvalita biopotravin, výhody biopotravin podle jednotlivých komodit, spotřebitelské otázky a tvorba cen, přehled sortimentu biopotravin na trhu v ČR a EU nebo předpisy pro zpracování a prodej biopotravin a nařízení Rady ES č. 834/2007 a Nařízení Komise ES č. 889/2008. zák. o ekologickém zemědělství a pravidla pro výrobce biopotravin platná v ČR.

- **XII. cyklus** (závěrečný, 30. 10. – 21. 11. 2012) si klade za cíl představit zainteresovaným tuzemským potravinářským výrobcům ohlašovací povinnosti vyplývající z legislativy na ochranu životního prostředí, a to nejen prostřednictvím připravených příspěvků ze strany odborné sféry. Tématy budou základní přehled legislativy na ochranu životního prostředí, novela zákona o obalech a požadavky vyplývající z obalové legislativy, předpokládané změny v souvislosti s přijetím směrnice o průmyslových emisích, plnění ohlašovacích povinností prostřednictvím ISPOP či plnění ohlašovacích povinností prostřednictvím IRZ.

V roce 2012 připraví sekretariát PK ČR další sérii celostátních regionálních seminářů, s jejichž věcnými záměry je možné se seznámit na internetových stránkách PK ČR (www.foodnet.cz) a České technologické platformy pro potraviny (www.ctpp.cz). Aktuálně dostupné výstupy z výše uvedených projektů (prezentace lektorů, sborníky, CD s prezentacemi apod.) jsou rovněž k dispozici na oficiální internetové adrese PK ČR www.foodnet.cz – odkaz na Projekty EU/CZ. V případě zájmu o partnerství ve výše uvedených projektech je možné kontaktovat autorku článku, Mgr. Šárku Štejnarovou, vedoucí správního a ekonomického odd. PK ČR.

ŠÁRKA ŠTEJNAROVÁ,
POTRAVINÁŘSKÁ KOMORA ČR,
STEJNAROVA@FOODNET.CZ.

Evropské inovační partnerství Chytrá města a komunity

Téhož dne, kdy byly vyhlášeny nové výzvy pro předkládání projektů v téměř všech oblastech 7. RP, tedy 10. července 2012, vyhlásila Evropská komise (EK) i **Evropské inovační partnerství Chytrá města a komunity** (Smart Cities and Communities – European Innovation Partnership) – **SCC**. Na úvodní konferenci současně EK zveřejnila své sdělení na toto téma. Cílem je podpořit udržitelný městský rozvoj propojením a provázáním možností tří sektorů – sektoru energetiky, sektoru dopravy a sektoru informačních a komunikačních technologií. Tyto sektory mají potenciál urychlit proměnu městských oblastí v oblasti energeticky efektivní, udržitelné a přátelské k životnímu prostředí. Důležitým prostředkem k dosažení proměny je pak digitální komunikace všech aktérů a manažerské využívání informací. Pozornost se soustřeďuje na inovace vedené průmyslem; některé mají klíčový význam pro dosažení ekonomických a sociálních změn.

Dochází tak k restrukturalizaci některých firem, které opouštějí jedno-sektorový přístup a nabízejí řešení prostřednictvím systémů integrujících takové veřejné služby, jako jsou energetika, doprava a digitální komunikace. Pro firmy je však často obtížné používat inovativní technologie, které dosud uživatelé neznali a cítí k nim proto nedůvěru, nebo jsou nákladné, i když v dlouhodobém horizontu povedou k úspoře nákladů a nižšímu znečištění. To se týká především regulovaných trhů. Města se však nadále obávají možných mezer v technologiích, dodatečných nákladů na nestandardní řešení, reakcí veřejnosti a nejistého návratu investic.

Jakým způsobem má být tato iniciativa zaváděna do praxe? Pro ověření navrhovaných řešení v komerčním měřítku by měl být zvolen malý počet lokalit. V první fázi tuto snahu odráží letošní poslední kolo výzev k předkládání projektů 7. RP, kde jedna z výzev, „Chytrá města a komunity“, obsahuje témata jak z oblasti informačních a komunikačních technologií, tak z energetiky. Pro budoucnost se chystají i opatření na straně poptávky.

Prostřednictvím SCC dostanou města příležitost objasnit případným konsorciím své plány rozvoje, klíčové oblasti zájmu a dlouhodobější ambice. K tomu mají sloužit **majákové projekty** (lighthouse projects). Lidé, případně celá společenství, jsou ovšem navyklí vnímat realitu určitým způsobem. V majákovém projektu jde o takové řešení problémů, které bude stimulovat chuť lidí změnit zaběhané vnímání reality. Je třeba, aby takové projekty vznikaly na průniku oblastí dopravy, energetiky a informačních a komunikačních technologií a byly zaměřeny na řešení širokého spektra geografických, prostorových a demografických charakteristik evropských měst. Očekává se, že konsorcia vedená průmyslem usnadní přístup k příslušným datům, a podpoří tak vytváření snáze přenosných řešení. Pilotní projekty mohou být financovány z mnoha různých zdrojů, včetně EU fondů, národních a regionálních fondů, i soukromými investicemi.

K hodnocení dopadů budou koncipovány **SCC indikátory**. S každou činností v projektu bude spojen omezený počet indikátorů, které budou odpovídat prioritám a klíčovým výzvám na evropské úrovni. Příkladem mohou být environmentální výkonnost, energetická účinnost měst a oblastí, podíl obnovitelných zdrojů využitých v energetice, sdílená infrastruktura, snížená uhlíková stopa informačních a komunikačních

technologií, dostupnost dat v obecných formátech, řízení městské dopravy a uplatnění navrhovaných řešení na trhu. Kdykoli to bude možné, budou používány metodologie životního cyklu nákladů, spolu s posouzením dopadů na zaměstnanost. K monitorování na evropské úrovni lze vhodně využít informačních systémů SETIS plánu SET.

Vycházet lze z již existujících metodologií, které využívají Pakt starostů a primátorů (Covenant of Mayors), Evropská cena pro zelená hlavní města (European Green Capital Award), Zelená digitální charta a Fórum CIVITAS. Např. v rámci Paktu starostů a primátorů se města a regiony zavazují snížit své emise CO₂ do roku 2020 o více než 20%. V České republice k Paktu dosud přistoupilo pět subjektů, a to Hlinsko, Jeseník, Lkáň, Ostrava a Úvaly. Pro snazší šíření povědomí o dobrých projektech se připravuje cena, kterou mají udělovat jednou za dva roky počínaje rokem 2014 komisaři pro energetiku, dopravu a digitální agendu.

SCC bude mít vlastní řídicí strukturu složenou ze dvou složek, Skupiny na vysoké úrovni (High Level Group) a z Platformy zúčastněných stran (Stakeholder Platform). Platforma by měla úzce spolupracovat s Řídicí skupinou SET-Planu (SET Plan Steering Group). Na závěr dokumentu vyzývá EK Radu a Parlament, aby podpořily SCC a její cíle. Obrací se i na členské státy a vyzývá je, aby:

- sdílely informace o výsledcích evropských projektů v jednotlivých zemích i v celém evropském prostoru,
- zajistily koherenci a synergií mezi SCC a podpůrnými nástroji jako jsou ERDF a Kohezní fond,
- podpořily používání obecných standardů v získávání a zveřejňování dat z oblasti energetiky a emisí,
- posílily důraz na inovační kritéria tak, aby trh mohl snáze přejímat inovativní řešení.

Elektromobilita – jeden ze symbolů chytrých komunit budoucnosti
Foto B. Koč

Dokument obsahuje i dva dodatky. **Dodatek I** shrnuje očekávání, která mají klíčové projekty splnit, **Dodatek II** obsahuje průřezová témata z oblasti SCC, což jsou Chytré systémy zaměřené na dodávku a poptávku a služby pro lepší informovanost občanů, Udržitelná mobilita ve městech, Chytré a udržitelné digitální infrastruktury a Strategické plánování toků energií, emisí, lidí, zboží a služeb.

Z přístupu, který prostupuje sdělením k chytrým městům, vychází i Pracovní program 2013 pro prioritu Energetika 7. RP. Na podporu Evropského inovačního partnerství Chytrá města a komunity je v programu kladen obzvláštní důraz. Problematika je akcentována v základní struktuře programu, kde jsou témata sdružena do několika skupin, přičemž téma Chytrá města a komunity je uvedeno hned jako první. Spadají sem jak témata z oblasti integrace obnovitelných zdrojů do sítě, tak oblast elektromobility, ale i rozsáhlé demonstrační projekty k optimalizaci energetických systémů o vysoké účinnosti ve větších okresech.

Bližší informace a dokumenty lze najít na stránce: http://ec.europa.eu/energy/technology/events/20120710_smart_cities_en.htm

VERONIKA KORITTOVA,
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
KORITTOVA@TC.CZ

Zaměstnávání cizích státních příslušníků ve výzkumu a vývoji

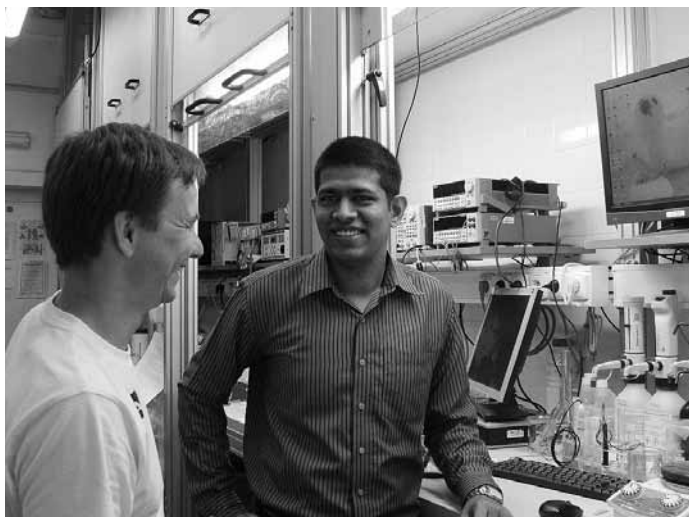

Ve Vydavatelství VŠCHT Praha vyšlo v lednu 2012 pod ISBN 978-80-7080-804-7 již druhé vydání aktualizované příručky „Zaměstnávání cizích státních příslušníků ve výzkumu a vývoji“. Hlavní autorka Jana Mittnerová zapracovala do textu legislativní změny, ke kterým došlo od 1. 1. 2011 na základě novely zákona o pobytu cizinců, a to především v otázce vstupu a pobytu cizinců na území ČR. Do příručky byly přidány též nové informace o uznávání zahraničního vysokoškolského

vzdělávání zahraničních výzkumníků českými vysokými školami. Příručka obsahuje stručný přehled hlavních kroků, které musí učinit česká hostitelská výzkumná organizace jako příjemce grantu na projekt 7. RP akce Marie Curie, pokud chce zaměstnat cizího státního příslušníka ve výzkumu a vývoji. Součástí příručky jsou též komentované vzorové dohody, které organizace uzavírá s výzkumným pracovníkem, a anglicko-český slovník frází a pojmů často používaných zejména ve vzorových smluvních dokumentech Evropské komise (resp. Výkonné agentury pro výzkum).

Většinu popsaných postupů a dokumentů může hostitelská organizace využít také při přijímání zahraničních výzkumníků, jejichž pracovní pobyt je financovaný z jiných zdrojů. Zejména dohoda o hostování a závazek hostitelské organizace k úhradě nákladů je většinou nutným předpokladem k tomu, aby mohl být v daném finančním režimu zahájen proces, který povede k zaměstnání zahraničního výzkumníka ze třetí země českou výzkumnou organizací.

Příručka je určena především personálním a administrativním útvarům vysokých škol a výzkumných institucí, které mají ve své kompetenci nábor a zaměstnávání zahraničních výzkumníků, a měla by jim ulehčit orientaci v náležitostech, které je třeba splnit vůči příslušným orgánům české státní správy.

Indický výzkumník Niketan Patel, zaměstnaný na VŠCHT Praha, FCHI, Ústavu chemického inženýrství. Jeho dlouhodobý pobyt je financován v rámci projektu TA ČR TA01010353 - Recycling, separation and purification of rare metals from secondary raw material of electronic and photovoltaic industry. (2011-2014, TA0/TA)
Foto: VŠCHT Praha, odd. VaV

Příručka byla vydána ve spolupráci se zástupkyněmi EURAXESS Centra Praha ze Střediska společných činností Akademie věd ČR, v. v. i., Viktorií Bodnárovou a Markétou Doležalovou, a za finanční podpory programu MŠMT EUPRO, projektu OK 08001 České centrum pro mobilitu. V EURAXESS Centru Praha (<http://www.euraxess.cz/contacts/>) je na vyžádání k dispozici zdarma tištěná verze příručky. Volně přístupná elektronická verze příručky financovaná z podpory projektu EUPRO LE 12004 KAMPUŠ je uveřejněna na http://vydavatelstvi.vscht.cz/katalog/uid_isbn-978-80-7080-804-7/anoace/

ANNA MITTNEROVÁ,

PROJEKT PROGRAMU EUPRO, LE12005 – KAMPUŠ,

ANNA.MITTNEROVA@VSCHT.CZ

Jubilejní desátý ročník konference České dny pro evropský výzkum (CZEDER10) – 24.–25. října 2012

Technologické centrum AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pořádá letos již desáté České dny pro evropský výzkum. Hlavním tématem konference, která se uskuteční dne 25. října 2012 v prostorách hotelu DIPLOMAT (Evropská 370/15, Praha 6), bude příprava na nový evropský rámcový program pro výzkum a inovace Horizont 2020 (H2020).

Konference bude sestávat ze tří sekcí zaměřených na hlavní myšlenky a cíle H2020, excelentní vědu a technologii v H2020 a Evropský inovační a technologický institut (EIT). Diskutovány budou iniciativy EK na podporu účasti v rámcových programech EU, možné synergie mezi strukturálními fondy a H2020, budoucí a vznikající technologie i strategie pro zapojení do evropského výzkumu a vývoje v různých zemích a institucích. Zúčastní se zástupci EK, EIT, Výkonné agentury ERC, zahraničních univerzit, výzkumných organizací a MŠMT.

Konferenci bude 24. října 2012 předcházet kolokvium věnované managementu velkých výzkumných infrastruktur. V dopolední části budou představeny vize managementu velkých výzkumných infrastruktur v ČR, financovaných ze strukturálních fondů (ELI, IT4I, CEITEC). V odpolední části vystoupí manažeři velkých evropských výzkumných infrastruktur se svými zkušenostmi s jejich řízením. Zúčastní se mj. Silke Schumacher z EMBL Heidelberg (European Molecular Biology Laboratory), Jean-Marie Le Goff z CERNu a Carlo Rizutto z Elettra.

Podrobnější informace (o programu, řečnících apod.) jsou aktualizovány na webových stránkách TC (www.tc.cz). Registrace je již otevřena. Pro hlavní konferenci (25. října) probíhá na <http://geform.tc.cz/czeder10/>, pro doprovodné kolokvium na <http://geform.tc.cz/managementfiri/>

Chytrá specializace – klíčový termín budoucí politiky soudržnosti

V SOUVISLOSTI S PŘIPRAVOVANOU POLITIKOU SOUDRŽNOSTI A RÁMCOVÝM PROGRAMEM HORIZONT 2020 V BUDOUČÍM PROGRAMOVACÍM OBDOBÍ EU SE STÁLE ČASTĚJI SKLOŇUJE TERMÍN CHYTRÉ SPECIALIZACE (*smart specialisation*) REGIONŮ. TO, CO SI POD TÍMTO POJMEM PŘEDSTAVIT, BY MĚL NAPOVĚDĚT TENTO ČLÁNEK.

Proč jsou regiony podstatné?

V současném kontextu hospodářské recese se EU snaží nalézt cestu, jak podpořit celkový rozvoj a konkurenceschopnost Evropy. Ze strany sociálních geografů a dalších vědců věnujících se regionálnímu rozvoji je dlouhodobě pozorován pozitivní vliv decentralizace na hospodářské výsledky a inovační kapacitu. Jako příklady nejnižší míry decentralizace a současně nízkého inovačního potenciálu lze uvést Bulharsko a jako nejvyšší naproti tomu Švýcarsko. Právě tyto dva extrémní příklady, mezi nimiž se nacházejí ostatní země, ukazují, že decentralizace vnáší vyšší dynamiku do inovačních procesů v zemi a zvyšuje i její konkurenceschopnost. Takto pojatý regionální rozvoj, který přispívá i k hospodářskému růstu na celoevropské úrovni, je hlavním cílem chytré specializace regionů.

Co je chytrá specializace?

Chytrá specializace znamená vizi budoucího rozvoje regionu. Její dvě klíčové složky jsou identifikace silných stránek a konkurenčních výhod a vytvoření strategických priorit daného regionu. Cílem je maximalizovat využití regionálního potenciálu v určité oblasti výzkumu a technologií. Chytrá specializace tedy znamená analýzu, nalezení a využití předností a potenciálu každého regionu s ohledem na jeho předpoklady a výhody. Regiony by se ale neměly specializovat na oblasti, které jsou zrovna „v kurzu“, zvláště pokud k tomu ani nemají předpoklady. „Chytrá specializace“ pak spočívá právě v tom, že region rozvine svůj potenciál tak, aby vyplnil mezery v tom, co (ne)poskytují jiné regiony, jednotlivé chytré specializace by se tedy měly navzájem doplňovat. V rámci tvorby strategie chytré specializace regionu je naprosto zásadní, aby zainteresovaní regionální aktéři měli patřičnou znalost evropského prostředí a shodli se na tom, v čem je jejich region výjimečný a jak toho lze v budoucnu co nejlépe využít.

Vytvoření regionální výzkumné a inovační strategie pro chytré specializace (*Regional research and innovation strategies for smart specialisation*, RIS3) bude zřejmě výchozí podmínkou k čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU v období 2014-20. EK se snaží prostřednictvím konkrétních nástrojů podpořit evropské regiony ve vytváření svých strategií chytré specializace. Nabídla jim nástroj, on-line Platformu pro strategie chytré specializace (*Smart Specialisation Strategies Platform* nebo také *S3 Platform*), kde se zástupci jednotlivých regionů mohou registrovat a kontaktovat další regiony za účelem výměny informací, zkušeností a příkladů dobré praxe. Dostupná je pro ně také podrobná příručka pro regionální a výzkumné strategie pro chytré specializace.

Jak se pozná úspěšný inovativní region?

Podstatným indikátorem inovativního potenciálu regionů je jejich schopnost absorbovat znalosti vytvořené jinde. Na ni upozornil ve své přednášce „Hraniční inovace, imitace a toky znalostí“ Charlie Karlsson z Jönköping International Business School (JIBS) a European Regional Science Association (ERSA) na semináři „Nové inovační strategie pro Evropu regionů“ organizovaném 12. 4. 2012 Hospodářskou komisí Spojených národů pro Evropu (UNECE). Pro Karlssona není až tolik podstatné procento z HDP, které je vynaloženo na podporu výzkumu a technologického rozvoje, nýbrž právě schopnost regionu vstřebat

znalosti vytvořené jinde a využít je pro výrobu inovativních produktů. K tomu má podle něj dopomoci hlavně zvýšení kvality vzdělávání, a to za pomoci výuky cizích jazyků (především angličtiny), mezinárodní mobility výzkumníků, programů vyučovaných v angličtině nebo přístupu k vysokorychlostnímu internetu.

Za paradoxně inovativní schopnost pokládá Karlsson i schopnost napodobovat produkty vytvořené jinde. Příklad k jeho tvrzení může představovat raketový nástup čínské ekonomiky založené na kopírování produktů vytvořených jinde. Jako druhou fázi tohoto procesu dnes už můžeme v současnosti v Číně pozorovat vývoj vlastních inovativních produktů. Proto je podle Karlssona pro úspěšnou specializaci regionů podstatná i řada kroků ze strany národních států. Ty mohou růst ve svých regionech stimulovat snížením daní z dovozu high-tech zboží, na němž se lze inovacím učit, podporou přímých zahraničních investic do chytrých průmyslových odvětví i důslednou implementací národních inovačních systémů.

Jak si stojí regiony ČR?

Jistou odpověď na otázku, jak si stojí jednotlivé regiony České republiky a Evropské unie, mohou představovat statistiky uveřejňované různými evropskými institucemi. Problémem ale zůstává nedostatečná aktualizace jinak velmi přitažlivých srovnávacích mapek. *Regional Innovation Scoreboard* (RIS) vydaný iniciativou PRO INNO Europe prezentuje nejčerstvější informace pro závěr roku 2009. Jako jediný region vycházející ve světle těchto celoevropských porovnání relativně dobře je hlavní město Praha, následují ROP Střední Čechy a ROP Jihovýchod se spíše průměrnými výsledky. Zbytek republiky s výjimkou ROP Severozápad dosahuje podprůměrných výsledků. Sám ROP Severozápad pak dosahuje velmi špatných výsledků. „Pátá zpráva o ekonomické, sociální a teritoriální soudržnosti“ vydaná GR Regio a jako poslední se explicitně věnující kartografií inovačního potenciálu předkládá dokonce data platná pro rok 2008. Na mapce je většina regionů České republiky označena průměrným pojmenováním „dobří vykonavatelé“. Výjimkou je Praha, označená jako region, v němž probíhá „silná tvorba inovací“, ROP Severozápad („slabý příjemce“ inovací vzhledem k nedostatku kvalifikovaného lidského kapitálu) a ROP Střední Morava („slabý šířitel“ pokulhávající v aplikaci šíření technologií). Je možné, ač nepřilíš pravděpodobné, že se data regionů České republiky od té doby změnila. V zásadě shodné výsledky vykazuje Analýza inovačního potenciálu krajů ČR publikovaná v roce 2008 Technologickým centrem AV ČR.

Kam za chytrou specializací?

Z regionů mimo Českou republiku mohou být pokládány za příklady hodné následování některé regiony Skandinávie, jižní část Nizozemska, belgické Flandry, německé Bádensko-Würtenbersko a Bavorsko, rakouské Štýrsko, francouzské regiony Midi-Pyrénées a Rhône-Alpes, španělské Katalánsko a Baskicko a v neposlední řadě Skotsko. Pro potřeby politiky soudržnosti EU však není koncept regionů vymezen tak, jak v českém kontextu chápeme kraje, a proto mohou statusu regionů užívat například i historické země nebo jazyková společenství. To sice může mít za následek rozvoj „chytrých regionalismů“, nebo dokonce „chytrých nacionalismů“, jako je tomu v případech Skotska, Flander, Baskicka nebo Katalánska, avšak s ohledem na prorůstové

a inovační strategie EU je tento trend zatím spíše blahodárný a peníze alokované ze strany evropských fondů do tamní vědy a výzkumu jsou investovány s rozmyslem.

Pohled do Skotska

Pokud se podíváme podrobněji na Skotsko, které prošlo neoliberální ekonomickou transformací především v osmdesátých letech, může být jeho výchozí pozice v řadě ohledů podobná transformaci některých regionů středovýchodní Evropy o desetiletí později, a proto i podnětným příkladem pro regiony České republiky.

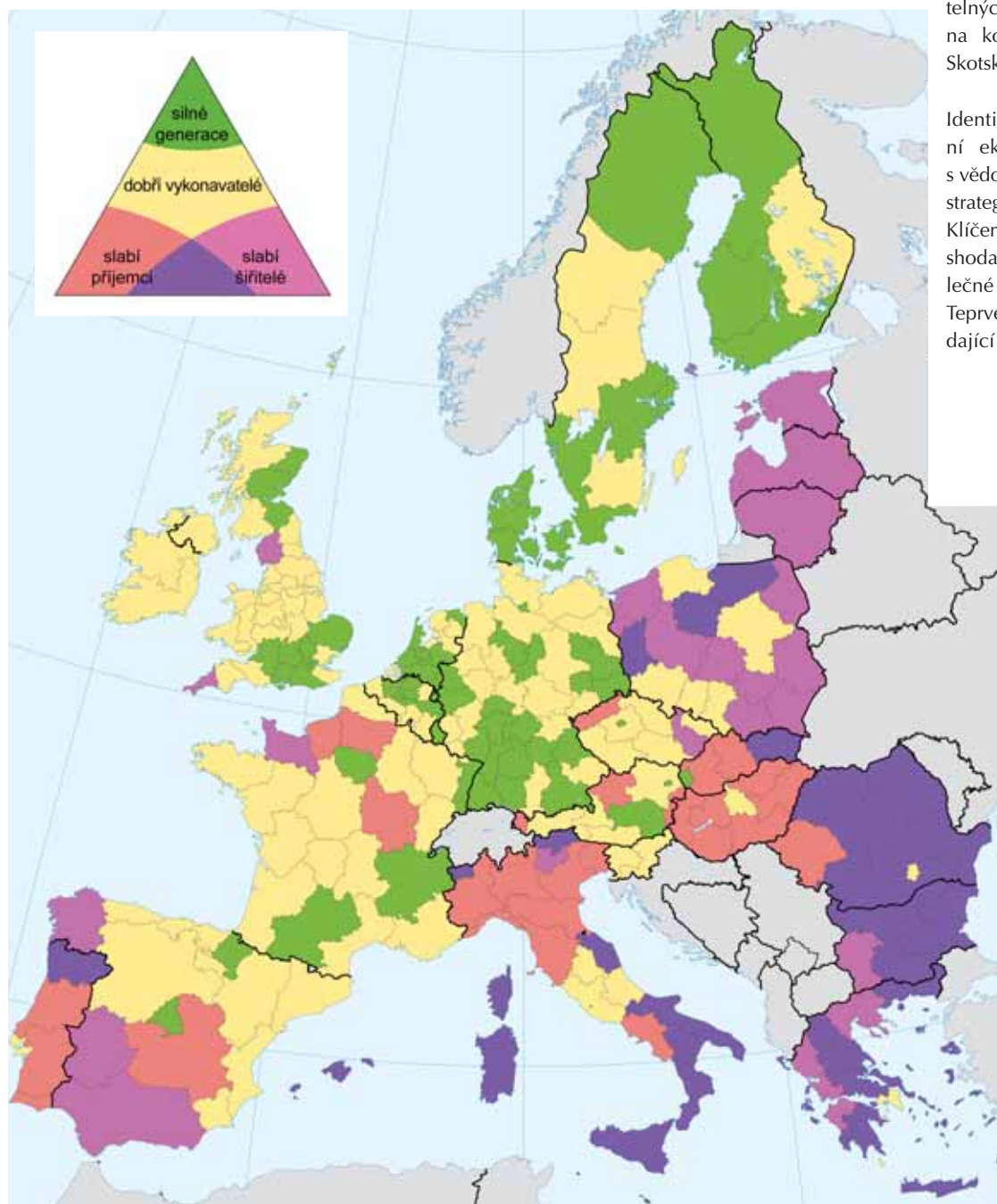
Kompletní přestavba skotské ekonomiky založené původně na těžkém průmyslu je jedním z učebnicových příkladů transformační ekonomiky. Loďařství, těžba uhlí a zpracování rud byly během vlády Margaret Thatcherové ve Skotsku odstaveny jako neschopné konkurence v globálním měřítku. Těžký průmysl se později podařilo v ekonomické skladbě Skotska nahradit průmyslem lehkým, službami a v neposlední řadě

kreativními odvětvími, jako jsou design, architektura, reklama, umění, móda, film, hudba nebo média. V této souvislosti lze zmínit příklad města Glasgow, které se plně rozvinulo tímto směrem v souvislosti se statusem Evropského města kultury 1990. Významným rozdílem vůči regionům České republiky se ale ukázaly být bohaté zásoby ropy a zemního plynu v Severním moři. Ty umožnily větší autonomii Skotska tak, že se dnes prakticky jedná o entitu nezávislou na centrální vládě ekonomicky, Skotsko má dokonce svůj vlastní parlament.

Taková úroveň decentralizace sice pro Českou republiku nepřichází v úvahu, přesto je inspirativní podívat se na to, jak se ve Skotsku zachází s konceptem chytré specializace. Jako růstové sektory identifikovali skotští hospodářští geografové udržitelnou energii, udržitelný turismus, potravinářství, finančnictví, kreativní průmysl a vědy o životě, mezi nimiž má ve Skotsku privilegovanou pozici mořská biologie. Řada z těchto sektorů vyplývá z přírodních podmínek Skotska, přičemž například v souvislosti s udržitelnou energetikou existuje ve Skotsku plán využívat od roku 2020 výhradně elektrickou energii z obnovitelných zdrojů. Další sektory staví na kompetitivních výhodách, které Skotsko získalo v historii

Identifikací silných míst regionální ekonomiky a jejího propojení s vědou, výzkumem a vzděláním však strategie chytré specializace nekončí. Klíčem k chytré specializaci je totiž shoda všech klíčových hráčů na společné vizi o budoucím vývoji regionu. Teprve poté je možné vytvořit odpovídající politiky a opatření.

ADÉLA VOŽECHOVÁ,
ONDŘEJ DANIEL,
TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR,
VOZECHOVA@TC.CZ,
DANIEL@TC.CZ

Graf – Regionální inovační potenciál, 2008
Zdroj: Eurostat, CWTS, OECD, Společné výzkumné středisko, GR pro regionální politiku

